

следует забывать и об отрицательных его моментах. С развитием современного общества усиливается потребительское отношение людей к миру. Существует опасность возникновения информационной зависимости. Для некоторых людей виртуальная реальность, нередко оказывается более значимой, чем сама действительность. В связи со стремительным развитием информационного общества нарастают экологические проблемы. Постоянный рост потребления материальных ценностей, требует усиления эксплуатации природных ресурсов. С каждым днем нарастает конфликт между обществом и природой, уже породивший ряд техногенных экологических бедствий региональных масштабов и угрожающий глобальной экологической катастрофой. В этих условиях природа превращается в источник энергии в любом виде. Это естественно для человека, однако не стоит забывать, что количество людей увеличивается, а количество природных ресурсов сокращается. Происходит своего рода разбалансировка природы и технологического общества.

Все это связано со столкновением сторонников технологического детерминизма, для которых определяющим фактором общественной жизни является развитие техники, технологий и последователей культурного детерминизма. Последние считают, что основу общества составляют общепринятые системы ценностей и норм, соблюдение которых обеспечивает устойчивость и неповторимость общества. Для решения этой проблемы нужен лишь новый взгляд на развитие общества, новые технологии. Более того, перестройка мира должна производиться на философских основаниях. Поэтому характерным будет появление в общественной иерархии социальной группы профессионалов-технократов или экспертов нового поколения, как мы будем их называть. Мы должны помнить, что особая роль науки проявляется в общечеловеческом подходе, предполагающем рассмотрение социокультурных феноменов в плане общечеловеческих задач, а также их изучение как в свете системно-эволюционного подхода, так и с точки зрения становящейся родовой сущности человека. Применение аспектов общечеловеческого подхода в ряде научных дисциплин, таких как глобалистика, позволит сделать вывод о формировании парадигмы общечеловеческого в обществознании. Таким образом, в сложившейся ситуации современное общество должно выбрать осознанный и обоснованный путь дальнейшего развития, направленный на избежание деградации и самоуничтожения, а также рассмотрение науки как одной из духовных форм бытия общечеловеческого.

Цебренько М.
НТУ «ХПИ»

ПОНЯТТЯ «РИЗИКУ» В ТЕХНІЧНІЙ СФЕРІ

З поняттям ризику часто пов'язується уявлення про можливі або загрозливі події з катастрофічними наслідками і втратами. Звідси виходить точка зору, що такої події потрібно уникнути будь-якою ціною. У разі очікуваних втрат, пов'язаних з життям і здоров'ям, таке уявлення виражене

особливо чітко і формуються у відповідних нормативних документах. Іншу грань поняття «ризик», відношення ризику та раціональності визначає німецький соціолог Н. Луман. Він звертається (і в певній мірі повертається) до онтологічної основи вивчення ризику: на його думку, поняття ризику ставить під питання раціональної природи діяльності людини. На перший план виходить аналіз наслідків трьох типів систем – природних, технологічних та соціальних. Нарешті, визначення поняття «ризик» Н. Луманом виглядає так: «Ризик не означає факту, який існує незалежно від того, чи спостерігаємо його ми, чи хто саме його спостерігає». Що до визначення поняття «ризик» вчені досі не можуть дійти єдиного висновку. У. Бек до визначення даної дефініції підходить досить обережно. В своїй праці «Суспільство ризику» наводить наступні тези: створення нових технологій призводить до виникненню нових технологічних (перш за все індустріальних) ризиків. Соціокультурний контекст суспільства ризику, в цьому випадку, розглядається як середовище, яке реагує на наслідки технологічних ризиків (промислові аварії, забруднення тощо). Проблема ризику безпосередньо пов'язана зі стрімкою індустріалізацією, з одного боку, і з непередбаченими (негативними) наслідками модернізації, з іншого. Невипадково У. Бек проводить аналогію між розподілом багатства та розподілом ризику: виробництво та розподіл багатства в індустріальному суспільстві змінюється виробництвом та розподілом ризику в сучасному суспільстві ризику. Таким чином, поняття «ризик», за У. Беком, набуває такого значення: «ризик – це систематична взаємодія суспільства з загрозами та небезпекою, індукованим та виробничим процесом модернізації як таким».

Існує велика кількість видів та класифікацій ризиків в залежності від специфіки діяльності підприємств. Одним з таких видів є техніко-виробничий ризик – ризик нанесення збитків оточуючого середовища (екологічний ризик); ризик виникнення аварій, пожеж, поломок; ризик порушення об'єкта в наслідок помилок при проектуванні і монтажу, ряд будівельних ризиків тощо. Технічний ризик визначається ступенем організації виробництва, проведенням превентивних заходів (регулярної профілактики устаткування, заходів безпеки), можливістю проведення ремонту устаткування власними силами підприємницької фірми. Технічні ризики можливо підрозділити на об'єктивні (ризики виникають внаслідок негативних результатів науково-дослідних робіт; як результат недосягнення запланованих технічних параметрів у ході конструкторських і технологічних розробок; в результаті збоїв і поломок устаткування тощо) та суб'єктивні (ризики виникають: в результаті низьких технологічних можливостей виробництва, що не дозволяє опанувати результати нових розробок; в результаті виникнення при використанні нових технологій і продуктів побічних або відстрочених в часі прояви проблем). Особливості прояву ризиків є і в галузі підйомно-транспортного машинобудування. Отже, проблема визначення ризику, характер його проявів має актуальне значення в сучасних техніко-технологічних розробках, що актуалізує визначення сучасного суспільства як суспільства ризику.